

smučarsko razvitem svetu: široko razvejano ljubiteljsvo, tekmovalno jedro visoko v svetovnem vrhu in vrhunska tehnologija. Vsa ta razvejanost in vrhunska pa ima zibelko, Bloško planoto, kjer so se ljudje »dričali« žele od takrat, ko je prvi lovec postavil svojo kočjo tam zgoraj nad Cerkljanskim jezerom. Razvila se je povsem avtohtona oblika elementarnega smučanja, o čemer nam prvi poročja Janez Vajkard Valvasor v svoji Slavi vojvodine Kranjske, v sporočilu torej izpred tri sto let.

Valvasorjev opis nam je dobro znan. Vendar Guček v svoji knjigi ne ostane le pri tem. Načrtno pregleduje vse dostopne vire in se posebej zaustavi pri dveh Slovencih, ki sta veliko svojih energij namenila zgodovini smučanja, pri Rudolfu Badjuri, hkrati tudi enem od pionirjev sodobnega smučanja na Slovenskem, in pri etnologu Borisu Orlu.

Prav zaradi teh razsežnosti je Gučkova knjiga hvalevreden poskus strniti in enem mestu vse najbistvenejše vedenje, od kod smučanje sploh in še posebej od kod pri nas. Čeprav (kot avtor sam pravi) bloško smučanje v tehničnem pogledu ni vplivalo na razvoj sodobnega smučanja v Sloveniji, je pa imelo velik propagandni in popularizatorski učinek in je eden od dejavnikov, ki so prispevali k temu, da se je moderno smučanje na Slovenskem tako zelo in uspešno prijelo.

Po zaslugi avtorja in s pomočjo tovarne športnega orodja Elan je knjigo natisnila založba Kmečki glas ob tristoletnici Slave vojvodine Kranjske in tisočstiristoletnici smučanja na Blokah.

* * *

Zdaj smo dobili v roke še eno zanimivo in hvalevredno pričevanje o eni od pomembnih posebnosti slovenskega zgodovinskega bivanja na teh predalpskih tleh: organizacijski odbor Bloških tekov je publikacijo Bloke 1989 založil, gradivo zanjo pa je zbral in besedilo napisal Janez Praprotnik. Imamo publikacijo o bloškem smučanju, ki je popolna izvirnost in bi ji težko našli primerjavo kjerkoli tam, kjer so poznali in še poznajo zgodovino nastajanja zavesti o smučeh, ki niso le športno orodje, ampak nadvse koristno transportno sredstvo — zdaj že vemo, da eno od najstarejših, ki jih je poznal človek, živeč na meridianih, kjer gospodarita zima in sneg. Drobni knjižici, posvečeni 300-letnici Valvasorjevega zapisa o bloškem smučanju v Slavi vojvodine Kranjske, je uvod napisal avtor sam in prav prvi stavki povedo bistvo o zgodovinskosti in torej tudi o historičnem (pa tudi kulturnem) pomenu tega tako specifičnega pojava. Takole pravi: »To je pripoved o ljudeh, ki so se na večni poti za kruhom nekoč ustavili na tej negostoljubni planoti. Kdo ve, s katere smeri so prišli na to notranjsko streho, na

ta slovenski Tibet, obkrožen z oblimi holmi...« Da, kdo ve, od kod so prišli, vendar so s seboj prinesli tudi znanje, vedenje o najbolj racionalnem gibanju po globokem snegu. Ne s krplji, ampak s sprejeto navzgor zakrivljenimi deskami, ki so jih pritrjevali z jermeni na noge in z njimi ob pomoči ene same palice drsli po snegu. Pa ne le v koristno opravilo, ampak tudi v zabavo. Nastala je prava smučarska tehnika, ki sicer s sodobno nima nič skupnega — in prav zato je povsem izvirna ter zato tudi simbol slovenske samobitnosti na tem koščku sveta.

Knjižica je bogato ilustrirana in z množico podatkov zadovolji tudi zahtevnejšega bralca. Pravzaprav bo tisti, ki ga podrobneje zanimata razvoj in zgodovinske korenine bloškega smučanja, v njej našel vrsto napotkov, kam po še temeljitejše znanje.

Mitja Košir
(Dnevnik)

društvene novice

In memoriam: Dušan Furlan

Za vedno smo izgubili Dušana Furlana iz Trsta, gornika iz predvojnih časov, alpinista, smučarja in enega od tistih, ki so bili odločilni pri ustanavljanju alpinističnega odseka v Mariboru. V letu 1931 je Dušan prišel v Maribor; njegov oče je bil slovenski učitelj in pedagog v

Trstu, to pa se ni skladalo s fašistično miselnostjo v predvojni tržaški pokrajini. Furlanovi so zapustili domačijo v Šempolaju nad Trstom in tako se je petčlanska družina znašla v Mariboru. Dušan se je kmalu vključil v dijaško življenje mesta, pridobil si je prijatelje, predvsem iz vrst športnikov, smučarjev, plavalcev in gozdovnikov. V tej družbi je tudi začel spoznavati hribe, gornišvo in alpinizem.

V letu 1934 je že preplezal direktno smer v severni steni Špika in s tem napovedal odločen poseg med takratne slovenske alpiniste. Dušan ima prvenstveno smer v Rigljici, še bolj pa izstopajo njegove zimske storitve, ko je sam v zimskih razmerah prišel iz Lučke kočje na Dleskovec in Poljske Device.

Dušan je bil vesele narave. Izredno je ljubil slovensko pesem in vedno so mu bile pri roki njegove orglice. Bil je v središču dogajanja na alpinističnih taborih v Martuljku, pa tudi na Senjorjevem domu na Pohorju, kjer je bil smučarski učitelj. Du-

šan Furlan je bil najbolj priljubljen član v mariborskem alpinističnem odseku.

Tik pred začetkom vojne, ko je bilo že čutiti vdor nemških čet, je Furlanova družina drugič bežala, tokrat v Banja Luko. V izjemnih razmerah vojne je Dušan našel svojo opredelitev. Stopil je v partizanske vrste, najprej med bosanske in hrvaške partizane, potem pa naprej v Slovenijo. Njegova zadnja dolžnost je bila v Cerknem, kjer je kot komandir partijske šole doživel nenaden nemški napad. Hudo ranjen je le po naključju ostal živ. Zdravil se je po partizanskih bolnišnicah na Primorskem in nazadnje še v Trstu. Ostal je živ, toda trajni invalid, brez ene noge. Tako je bila žalostna usoda partizana in gornika, ko se je ves razdajal za lepšo prihodnost slovenskega naroda.

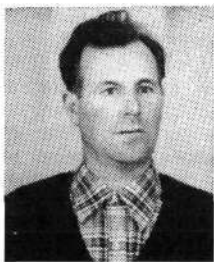
Furlan je ostal v Trstu in tam po najboljših močeh pomagal slovenskemu življu pri ohranitvi njegovih narodnih pravic. Bil je novinar pri Primorskem dnevniku in vrsto let slovenski župan v občini Nabrežina. Prihajal pa je vsako poletje v Martuljek, v Planico in drugam, prihajal je po spomine, po poznane poglede in po razgovore. Prihajal je tudi v Maribor, na Pohorje, na Kozjak, v družbo prijateljev iz nekdanjih alpinističnih vrst.

Iz teh vrst so tudi te besede, poslednje, ki mu jih izrekamo, ko se klanjamo njegovemu spomenu, prijatelju in resničnemu tovarišu.

Planinska zveza Slovenije je Dušanu Furlanu že pred več leti dodelila priznanje in srebrni častni znak.

Dušan Vodeb

In memoriam: Viktor Kravanja

Trenta se odeva v pomlad, njena podoba je vsak dan lepša. Vendar je danes drugače: deževna je, turobna, žalostna. Žalostna zato, ker se za vedno poslavlja od človeka, ki jo je neizmedno ljubil, bil tako navezan nanjo,

da je ne bi zamenjal za vsa bogastva sveta kljub temu, da je bila tudi kruta do njega.

Poslavljamo se od domačina, še ne 64-letnega Viktorja Kravanja.

V otroških letih skoraj ni poznal kruha. Živel so v revščini. Na borni zemlji so pridelali le krompir in fižol, zaslužka ni bilo. Bosonog se je podil za ovčami in kozami nad Luknjo in tako spoznaval gorski svet. Edino v njem si je lahko zapel ali požvižgaval domačo, slovensko pesem. V dolini je bila slovenska beseda prepovedana. 18 let starega so Italijani vtaknili

v kazenski bataljon na Sardinijo, kjer je bil do kapitulacije Italije leta 1943, ko se mu je posrečilo vrniti in se tako pridružiti partizanom ter srečno dočakati svobodo.

Leta 1948 se je PD Radovljica pripravljalo na gradnjo Pogačnikovega doma na Kriških podih. Viktor je sodeloval od vsega začetka. Bil je kuhar, žgal je apno, pripravljaj in nosil pesek, zidal. Leta 1951 je bil dom dograjen, naslednje leto pa je pričel tja gor nositi, kar je nato delal polnih 30 let. Čez sto pohodov je opravil v enem letu s svojima zvestima pomočnikoma — osličkom in konjem. Od junija do pozne jeseni, skoraj vsak dan, v dežju, soncu in tudi viharju je opravil pot od svojega doma do postojanke in nazaj. Tudi pozimi je redno obiskoval dom. Pri nošnjah so mu nešteto pomagali tudi žena Marija ter sinova Viktor in Zvonko, ki nadaljujeta očetovo delo.

Ko je bila dograjena tovarna žičnica, je še več let pomagal pri upravljanju, pa čeprav so mu noge pričele počasi odpovedovati.

Polnih 32 let je sodeloval z radovljiškimi planinskimi društvom in verjetno je bil eden od redkih upokoencev iz planinskih vrst. Viktor pa ni bil le nosač, bil je tudi gorski vodnik, reševalec, nadelaval in popravljal je planinska pota in še bi lahko naštevali. Po napornem delu se je rad pridružil domačim fantom v pevskem zboru.

Vseskozi je bil poštenjak, skrben in preudaren gospodar, ki je svoji družini ustvaril lep in tople dom. Vseh 30 let, kar smo ga poznali, ne pomnim, da bi iz njegovih ust prišla žal beseda, psotka ali obtožba. Vse je imel rad, za vsakogar je našel prijazno besedo, ki je tako lepo zvenela v njegovi pristni domači govorici.

Z dvorišča njegove domačije se lepo vidi Pogačnikov dom. Zadnja leta, ko se mu je bolezen stopnjevala, je nešteto zrl na Podo in solze so mu polzele ob misli, da ne bo mogel nikdar več tja gor v postojanko, ki mu je postala drugi dom.

Za svoje vestno in požrtvovalno delo je prejel več odlikovanj, priznanj, častnih znakov PZS, GRS, medaljo mesta Radovljice in različne pohvale. Društvo ga je imenovalo za častnega člana.

Nemo stojimo ob grobu. Ne moremo se vzdržati solz. Pogled mi objame množico ljudi, ki je napolnila pokopališče. Ne spomnim se, da bi se kdaj v Trenti zbralo skupaj toliko ljudi.

Še bomo prihajali v Trento, še bomo obiskovali njegov dom in domače, vendar bo naš korak precej težji, saj nas ne bo sprejel njegov značilni »Pozdravljeni!«

Dragi Viktor, četudi te ne bo več v naši sredi, ne bomo pozabili nate. Spominjali se te bomo s hvaležnostjo in spoštovanjem. Počival boš v svoji, nikdar zataje-